

BUITEN

25^E JAARGANG N^O. 25

ZATERDAG 20 JUNI 1931

Foto C. J. Steenbergh

AAN DEN DUINZOOM

BUITEN

Geïllustreerd Weekblad
aan het Buitenleven gewijd

Redactie: RO VAN OVEN en Mr. P. J. A. BOOT

INHOUD:

AAN DEN DUINZOOM	BLZ.	289
DE JONGE HORATIUS, DOOR RITA (13)	BLZ.	290
NEW FOUNDLAND (GEÏLL.), DOOR A. P. E.	BLZ.	292—295
MIDZOMER, DOOR F. W. DRIJVER	BLZ.	294—295
HOE IS HET HEELAL GEBOUWD? (VII. DE STERREN- STEDEN), GEÏLL.), DOOR SIR JAMES JEANS	BLZ.	295—296
SLOT HERRENCHIEMSEE (GEÏLL.), DOOR O. M. PFLUG	BLZ.	296—297
APHORISME, DOOR M. W. B.	BLZ.	296
EEN UURTJE SLENTEREN (GEÏLL.), DOOR RINKE TOLMAN	BLZ.	297—298
UIT HET KEIZERLIJKE WEENEN (DE „SPANISCHE REITSCHULE”), (GEÏLL.), DOOR F. WASCHNITIUS	BLZ.	298—300
DE GRUTTO (GEÏLL.), DOOR F. W. RAPPARD	BLZ.	300
WENKEN VOOR TUINBEPLANTING (VRUCHTBOOMEN IN DEN STADSTUIN), DOOR B.	BLZ.	300

BERICHTEN VAN REDACTIE EN UITGEVER'S

Men gelieve alle stukken voor Redactie en Administratie bestemd te adre'sseeren aan **Scheltema & Holkema's Boekhandel en Uitgevers-Mij. N.V., Rokin 74-76, Amsterdam**, met de toevoeging: „Voor de Redactie van het Weekblad Buiten” of „Voor de Administratie van het Weekblad Buiten”. Duidelijke naam- en adresvermelding verzocht, ook achter op de foto's.

De uitgevers verzoeken beleefdelyk dit blad te noemen als men naar aanleiding van eene advertentie, een aanvraag of een bestelling aan een adverteerder doet.

Nieuw verschenen nummers 25 ets., oudere 50 ets.

DE JONGE HORATIUS

13) DOOR RITA

O, ze zeggen dat dit een natuurlijk proces is, zooals alle andere dingen. Maar een antwoord, dat mij bevredigt heb ik er nog nooit op ontvangen. „Horry”, vervolgde zij ernstig, „vind je het niet vreeselijk als je denkt aan de duizenden dingen, die je zoudt willen weten en die je nooit zal kunnen weten; als ik dood ging, zou ik dan de wereld bijna even onwetend verlaten als ik er in ben gekomen? Maar ik zie niet in, dat dit mijn schuld zou zijn. Ik heb nooit gevraagd om geboren te worden, maar ik ben er nu eenmaal en het grootste gedeelte van mijn leven heb ik mij ongelukkig gevoeld en ik weet niet wat er van mij worden zal, als ik er uit ben”.

„Denk je niet”, zei Horace ernstig, „dat dezelfde Macht, die onze lichamen geschikt heeft gemaakt voor deze wereld, ook voor ons zal zorgen in het volgende?”

„Maar men moet alles maar gelooven!”

„Jawel. Tenzij je de heele verantwoordelijkheid op de schouders van den godsdienst wilt leggen”.

„Alles goed en wel, maar op welken godsdienst? Er zijn er zoovele en ze zeggen allemaal, dat hun geloof het ware is. Ik heb een heele lijst van godsdiensten uit een krant geknipt en die placht ik den dominee voor te lezen. Ik geloof dat hij me haatte”.

Weer lachte Horace.

„Dat zou me niets verwonderen. Geestelijken hebben een hoogen dunk van zichzelf. Maar niet allen weten zij ons onder den indruk van hun woorden te brengen”.

„Om nu terug te komen op je moeder. Zij is door en door goed, nietwaar?”

„Ik geloof dat ze de beste vrouw ter wereld is”, zei Horace eenvoudig.

„Maar zie je niet in, dat het haar schuld niet is? Haar aard is nu eenmaal zoo. Ze doet er geen moeite voor; het komt van zelf — juist zooals mijn slechtheid van zelf komt. Mrs. Lawrence is ook goed. Ik geloof dat ze niet kwaad kon worden. Ze was altijd even zacht en vriendelyk alsof ik haar niet van Maandagmorgen tot Zaterdagavond had geplaagd!”

„Je vergeet den Zondag”.

„O, dan probeerde ik altijd zoet te zijn, ofschoon het mij moeite kostte. Maar Maandagochtend begon ik weer des te erger”.

Horace keek haar zwijgend en ernstig aan.

„Denk je er nooit over na, wie je ouders waren?” vroeg hij.

„Naar mijn uiterlyk te oordeelen, zou ik zeggen, zigeuners. Maar het komt er niet op aan. Zij zijn zeker al lang dood en een kind komt waarschijnlijk met een bedoeling ter wereld. De ouders kunnen er toch niet van maken wat zij willen en na eenigen tijd ontwikkelt het zich in zijn eigen richting”.

„Goeie Hemel!” riep Horace verbaasd uit. „Waar haal je zulke ideeën vandaan?”

„Dat is het juist”, zei ze snel. „Waar vandaan? Wat brengt ze? Ik weet alleen, dat ze in mijn hoofd zitten; dat ze altijd in mijn hoofd schijnen gezeten te hebben, maar ik kon er met niemand over spreken. Doch met jou kan ik spreken, als met mezelf. Jij lacht er niet om of roept uit: „Hoe vreeslyk! Afschuwelyk!” zooals de meisjes. Domme ganzen! Denken alleen aan kleeën en met wien ze zullen trouwen en praten altijd van verloofden en jongens! Ik werd er naar van! En wat het leeren betreft, zijn zij niet meer dan papegaaien. De woorden leeren zij uit het hoofd, maar den zin begrijpen zij niet! En dan zijn ze zoo poeslyf en zoet! Bah! Ik wil niet aan ze denken. Jongens zijn niet zoo, wel?”

„Neen —” zei hij. „Maar ik weet niet veel van meisjes af. Vertel mij er nog wat van”.

„Och”, zei ze aarzelend. „ik ken alleen de meisjes, die bij Mrs. Lawrence wonen en daar heb ik je al van verteld. Ik denk, dat de anderen wel net zoo zijn”.

„Maar jij bent anders”, zei hij vriendelyk.

Zij haalde haar mooie schouders op. Haar haar, bruin van kleur, viel in glanzende, zware krullen, op haar schouders en werd met een zwart lint van achteren vastgehouden. Hij begreep, dat zij nooit alledaagsch kon zijn. Uit iederen trek van haar gelaat sprak de kracht van lichaam en geest. Als zij haar fantasie den vrijen loop liet en sprak van dat innerlyke ik, waartoe niemand nog den sleutel had gevonden, kon hij niet ophouden te kijken naar haar gezicht, naar de teederheid in die prachtige oogen, naar den blos op de blankheid van het jonge gelaat.

Hij voelde nieuwe emoties in zich opkomen, gevoelens, die geen boek ooit had beschreven, geen mensch hem ooit had verteld. En nog maar zoo kort geleden had hij niets anders in haar gezien dan een wild, lastig, onbeteekenend meisje!

„Ik begrijp niet waarover die kinderen zooveel te praten hebben”, zei Mrs. Wilberforce. De Professor volgde den blik zijner vrouw.

Twee gestalten liepen over het grasveld. Het meisje had haar arm door dien van den jongen gestoken; hun hoofden waren vlak bij elkaar. Ze schenen druk in gesprek. Ze hadden den heelen middag op de rivier geroeid. Het was nu 6 uur en Mrs. Wilberforce wachtte met voorbeeldig geduld.

„Och”, zei de Professor tenslotte, „ze hebben zeker heel veel onderwerpen van gesprek, die hen beiden interesseeren. Bedenk, liefste, dat de jeugd steeds de jeugd zoekt”.

„Dat is zeker, dat het kind veel in haar voordeel is veranderd”, zei Mrs. Wilberforce peinzend. „Zij is minder wild en minder geneigd tot kattenkwaad. Daarbij buitengewoon mooi!” voegde zij er met een kleinen zucht bij.

„Horace heeft in den laatsten tijd maar weinig gestudeerd”, merkte de Professor op, terwijl hij zijn bril schoonveegde en hem voorzichtig op den neus zette.

De twee gestalten waren nu dichterbij gekomen; men hoorde hun stemmen, maar kon de woorden niet verstaan.

„Dat is zeker, dat hij veel invloed op haar heeft”, merkte Mrs. Wilberforce op. „Ik geloof dat hij het eenige schepsel is, waarvoor zij genegenheid voelt. Soms pieker ik er over, Horatius, of wij wel verstandig hebben gedaan, die verantwoordelykheid op onze schouders te laden”.

De Professor nam zijn bril af en legde hem voorzichtig in het etui.

„Het kwam mij voor dat het onze plicht was”, zei hij. „We konden haar toch niet op straat laten staan. Misschien zal eens de dag komen, liefste, dat zij onze zorg zal beloonen. Er schuilen onberekenbare mogelijkheden in dat kind — onberekenbare”.

„Ik geloof niet dat het een vrouw gelukkiger maakt, bekwaam te zijn”, merkte Mrs. Wilberforce op.

„Het is eigenaardig”, zei haar man, „hoe jullie vrouwen altijd denkt aan geluk, alsof dit het hoogste doel van het leven kan zijn. Er zijn andere, belangrijker dingen dan geluk in de wereld; de mensch is toch zeker niet op de wereld gebracht alleen daarvoor? Waarom moet hij dat als zijn recht beschouwen, zelfs als hij het niet verdient? Het leven heeft zijn plichten, verplichtingen en verantwoordelijkheden. Die worden een ieder toegemeten. De kwestie van geluk is slechts een kwestie van gevoelens”.

„Misschien”, zei Mrs. Wilberforce, „is dat de reden dat vrouwen er zooveel aan denken. Aha, hier zijn de kinderen eindelijk!”

„Ik hoorde U spreken, professor”, zei het meisje, toen zij door het venster binnenkwam; dit kwam uit op een breede, steenen verandah, afgesloten door houten latwerk, dat nu bedekt was door rozen, kamperfoelie en slingerplanten. „Hield U een lezing? Het klonk net zoo; net als van den dominée op de catechisatie. Ik hoop dat U niet steeds redeneert als hij”.

De professor keek haar een oogenblik aan met wat zij altijd noemde zijn „classificeer-blik”.

„Ik vrees, dat wij wat laat zijn, moeder”, zei Horace. „Ik heb verder geroeid, dan ik aanvankelijk van plan was. Waarom hebt U op ons gewacht?” voegde hij er bij, rondkijkend naar de gedekte tafel.

„We vinden het prettig, als jij met ons mee aan tafel zit”, zei ze goedig en schelde voor de thee.

Mehatabel had haar hoed op een stoel gegooid. Netheid was niet haar sterke zijde.

„Horace en ik zijn het oneens geweest”, merkte zij op. „Wij hadden het over „erfzonde”. Een taai onderwerp, niet-waar professor?”

„Dat vindt men algemeen”, antwoordde deze ernstig. „Heb jij daarover een eigen theorie?”

„Ik geloof dat het Goede en het Kwade als tweelingen geboren zijn. Ze zijn samen de wereld ingetreden en moeten te allen tijde vechten om de heerschappij daarover. Dat is de eenige manier om de zonde te verklaren. Goedheid alleen kon nooit verantwoordelijk zijn voor het slechte, dat er in de wereld is. Vindt U wel?”

„Het is wat moeilijk, daarop zoo dadelijk te antwoorden”, zei hij.

„Natuurlijk; maar als U er over nadenkt, zult U het ongetwijfeld met mij eens zijn”.

„Intusschen”, opperde hij, „zou je eens wat van die thee-koekjes kunnen eten”.

HOOFDSTUK VII

DE SLUIER WORDT OPGELICHT

Mrs. Wilberforce had gelijk, toen ze zei dat de professor en zij zelf altijd er op gesteld waren, dat de kinderen de thee met hen gebruikten. In dit heerlijke zomerweer werd ze altijd opgediend in den grooten, ouderwetschen salon, waarvan de ramen op den tuin uitkwamen, terwijl de geur der bloemen en het gegons der insecten door de warme, zachte lucht werden naar binnen gevoerd, terwijl de stilte de kamer vervulde of de twistgesprekken werden gevoerd, die onafscheidelijk leken aan de aanwezigheid van Mehatabel.

Zij was voor de beide oude menschen, vooral voor den professor, een voortdurende bron van verbazing. Zij was een levend bewijs voor vele van zijn vroegere theorieën over erfelijke instincten. Haar ongewoon verstand en buitengewone gedachten verbaasden hem vaak en deden hem ernstig nadenken over haar ware gaven.

Hij had niet veel begrip van meisjes. Ze waren steeds voor hem een minder interessante studie dan metaphysica of praktische scheikunde. Hij was zoolang een boekenwurm geweest, dat, toen hij zijn boeken op zij legde en ging bladeren in het boek van jeugdige geesten, hij dit met verbazenden ijver en belangstelling deed.

Soms wist hij niet wat te doen. Hij kwam zich zelf voor als

Rip van Winkle, alsof hij zoo'n groot deel van zijn leven had verslapen, dat hij geen gelijken tred meer kon houden met deze jeugdige enthousiasten; en als zij hem in hun discussies sleepten of moedig van wal staken in een zee van de wildste gissingen, was het hem niet steeds mogelijk aan hun vaak onverwachte eischen te voldoen.

Toch hoorde hij hen gaarne spreken en het liefst, als zij in het gezellige thee-uurtje den vrijen teugel lieten aan hun fantasie.

Als hij hun geestelijke ontwikkeling vergeleek met hun jeugdigen leeftijd, kwam het zijn trager brein als een wonder voor, dat zij zooveel wetenschap hadden vergaard in zoo'n korten tijd. Hij vergat dat de vurige jeugd sneller wegen vindt naar ontdekking. De rijpere leeftijd loopt langzaam langs gebaande paden en onzerzoekt iederen mijlpaal alvorens verder te gaan. Hij hoorde hen liever praten, dan dat hij zelf meesprak. Zijn eenvoudig, kalm leven had nooit hoge eischen gesteld aan zijn gevoelsleven of moeilijkheden ondervonden in huiselijke onaangenaamheden. Rustig, kalm, tevreden, zoo was hij uit het werk zijner jeugd in de haven van het huwelijk aangeland en op den stroom van den middelbaren leeftijd ongestoord gezeild naar de grenzen van den ouderdom. Nu stond hij voor het eerst in zijn leven van aangezicht tot aangezicht voor opgewonden levendigheid en dringende verlangens; eerst nu klopte dat eeuwige „waarom” aan de poorten van zijn filosofie. Zeer zeker was het meisje onlogisch, verward, onpractisch; maar zij was tevens buitengewoon interessant en beloofde een zeer opmerkelijke persoonlijkheid te worden in dit rustige huishouden.

Van tijd tot tijd kwam de gedachte aan haar toekomst bij hem boven en doordrong hem van het begrip en het gewicht van de verantwoordelijkheid, die het toeval op zijn schouders had gelegd. Nu reeds stond zij op den drempel van het jongemeisjes-leven. De rondere vormen, de slanke taille, de gevulde hals, alles wees er op dat zij binnenkort een bekoorlijk schepseltje zou zijn.

„Wat zal zij doen? Wat zal zij nodig hebben?” vroeg hij zichzelf af en trachtte telkens weer de snelle wisselingen van haar stemmingen, de rassche vlucht harer fantasieën en de vreemde, onjeugdige gedachten te volgen, waarmee zij onophoudelijk trachtte de levensmysterieën te doorgronden.

Intusschen liet Horace Wilberforce zich drijven op den stroom van nieuwe ervaringen. Het leven had opgehouden rustig te vlieden, maar het was veel belangwekkender geworden. Hij zag zich zelf, maar in zulk een nieuw kleed gestoken en tot zulke rusteloze en onberedeneerde daden gedreven, dat het hem toescheen dat hij met een nieuw mensch kennis maakte.

In die rustige warme zomerdagen raakte hij bijna geen boek aan, tenzij het soms de gedichten van Byron of Shelley waren, alleen om het genoegen te smaken om die volle melodieuze stem een mooi vers te hooren opzeggen. En wat hij een mooi vers vond, stond meestal niet in de schoolboeken.

Van den ochtend tot den avond waren zij samen; hun rusteloze tongen waren steeds in beweging, hun levendige gezichten vol van sympathie voor allen en alles wat hen omringde.

Er is één periode in de jeugd, die bijzonder ontvankelijk is voor hoogere invloeden en waarin de geneigdheid tot vereering zeer sterk is; een oogenblik dat door ouders en opvoeders bij uitstek gekozen wordt om door tijdige waarschuwing en belemmering de toekomst in goede banen te leiden. Doch deze twee jonge zielen kenden belemmering noch waarschuwing. Zij waren volkomen zonder toezicht. Het was voor beide vacantie-tijd en de eenige vreugde die zij van het leven verlangden was bij elkaar te zijn.

Zij spraken vrijelijk hun gedachten uit, verkondigden hun theorieën en bespraken hun toekomst. Bij dat verrukkelijk bedrijf werden zij nooit gescheiden; zij gaven elkaar geestelijk steeds de hand en genoten tezamen van hun triomfen. Voor de eene de kunst, voor den ander het werk, voor beiden de roem, dit was hun droom; wellicht leefde in beider hart ook de gedachte, „wat zal ik trotsch op je zijn!” een gedachte, die geen van beiden uitsprak, door een schuwheid die ze vroeger niet hadden gekend; een stemming als beiden iets gevoelden van het mysterie der sexen.

„Morgen komt Mr. Lawrence terug”, zei Horace eens op een avond. Zij waren aan het roeien; beiden hadden een riem in de hand, doch de boot dreef langzaam met den stroom mee.

(Wordt vervolgd)

Foto H. Comm. for New Foundland

NEW FOUNDLAND. BAY D'EAST RIVER

NEW FOUNDLAND

DOOR een betrekkelijk smalle zeestraat gescheiden van het Amerikaansche vasteland ligt daar New Foundland, den meesten onzer landgenooten slechts bekend om zijn stokvisch, zijn levertraan en zijn beroemd hondenras. Toch is het eiland, het tiende in grootte ter wereld en groter dan ons vaderland, waard om beter gekend te worden. ☒ De Noormannen, die waaghalzen ter zee, ontdekten in 982 Groenland en togen, na in dit onherbergzame land een kolonie gesticht te hebben, zuidwaarts, op zoek naar milder streken. Zoo gebeurde het — volgens de IJslandsche sage — dat Lief Ericson eenige jaren later een land ontdekte waar de wijnstok groeide, dat hij Winland noemde. Nu groeien er op New Foundland weliswaar geen druiven, maar waarschijnlijk heeft hij de een of andere bessendragende struik voor den wijnstok aangezien, want de ligging van New Foundland komt zoowat overeen met het Winland der Vikings. Wat hiervan ook zij, de eigenlijke ontdekking staat op naam van de gebroeders Cabot, Genueezen, in dienst van Henry VII van Engeland, die er in 1497 voet aan wal zetten. Op den 24en Juni, den naamdag van St. Jan, bereikten de Cabot's een haven op het „New Founde Land” die ze ter eere van den heilige St. Johns' noemden, welke naam later op de daar ontstane vestiging, de tegenwoordige hoofdstad, is overgegaan. Zij stonden verbaasd over de enorme massa's visch, die zij in de wateren om het eiland aantroffen en hun rapport, dat van wonderbaarlijk rijke vischgronden sprak, lokte al spoedig visschers van allerhande naties aan. Reeds in 1502 kwamen Engelschen, Franschen, Portugeezen, Spanjaarden en natuurlijk ook Nederlanders, hun aandeel in den kabeljauw-buit halen. Sindsdien zijn vier eeuwen voorbijgegaan en nog steeds werpt de visscherij op de „Banks” haar rijke opbrengst af. ☒ In 1583 werd New Foundland voor Engeland in bezit genomen, waarmede de eerste schrede werd gedaan op den weg, die naar het huidige Britsche Imperium voerde en nog gaan de New Foundlanders prat op het feit, dat hun eiland „The Ancient Colony” is. ☒ Zulk een aantrekkingskracht oefenden de onuitputtelijke vischgronden uit, dat reeds in 1600 niet minder dan 200 visscherschepen met 10.000 opvarenden geregeld hun netten in de New Foundlandsche wateren kwamen uitwerpen, met elkaar voor een waarde van niet minder dan een millioen gulden (een enorm bedrag in dien tijd) aan visch huiswaarts voerend. Niet echter waren alle visschers trekkers, ook blijvers waren er onder: aanvankelijk Franschen en Portugeezen, later ook Engelschen, Ieren en Schotten en nog anderen. Zij allen waren stoere, geharde visschers, een krachtig slag menschen, die zich in hun nieuwe vaderland vermengden tot een eigenaardig ras, dat tot den huidigen dag zichzelf is gebleven. Nog zijn er op het eiland namen van plaatsen, havens enz.,

die herinneren aan het land hunner herkomst: Spanish Room, Port aux Basques, Portugal Cove, British Harbor, Bonavista en vele meer. ☒ Niet steeds is Engeland in het ongestoorde bezit van het eiland geweest: verwoed is er een paar keer met Frankrijk om gevochten. Bij den vrede van Utrecht, in 1713, deed de Zonnekoning echter afstand van alle rechten op New Foundland, maar behield de eilandjes St. Pierre en Miquelon, aan de Zuidkust gelegen. Nog zijn deze Fransch bezit, waar de bevolking trouw is gebleven aan taal en gebruiken van het moederland. ☒ In 1855 kreeg New Foundland een eigen regeering en is sindsdien een Dominion, heeft stem in den Raad van het Empire en is dus niet, zooals wel eens gedacht wordt, een onderdeel van het groote Canada. ☒ De groote meerderheid der bevolking is van Britsche afkomst, rassenkwesties en minderheidsvraagstukken zijn er dus onbekend en het overgrote deel der 260.000 zielen woont aan de kust, waar bijna iedereen zijn bestaan vindt in of door de alles beheerschende visscherij. Nog altijd vormt de kabeljauwvangst, met de daaraan verbonden stokvisch- en levertraan-industrieën het hoofdbestanddeel, maar hiernaast levert de Oceaan nog haring, schelvisch, tarbot enz. en bevatten rivieren en meren een rijkdom aan zalm en forel. Naast de zeevisscherij is de robbenvangst van groot belang. Elk jaar vaart in de maanden Maart en April een kleine vloot uit St. Johns naar het Noorden, waar de „seal” zich in grooten getale op het drijfijls ophoudt en om zijn huid en zijn vet gevangen wordt. ☒ Men denkt zich New Foundland nog wel eens als een land van mist en koude en de omliggende wateren als vergeven van de ijsbergen. Ja, natuurlijk krijgt ook het eiland zijn deel van winterweer, van regen en koude, maar ook dan is de temperatuur veel milder dan die van het nabijgelegen vasteland. Terwijl het dáár tientallen graden vriezen kan, daalt de thermometer bv. te St. Johns betrekkelijk zelden onder nul. Van Mei tot September is het klimaat gematigd en in Juli en Augustus wordt meermalen de 80° F. gehaald, maar dan zorgt een frissche avond weer voor de noodige koelte. De idee, dat het eiland steeds in mist en nevels gehuld zou zijn, vloeit voort uit de veelvuldige verwarring met de New Foundland Banks, die een 200 mijlen zuidelijker liggen, in de vaarroute van de noordelijke Atlantische mailstoomers. Hier ontmoeten de Golfstroom en de zeestroomen uit de Poolzee afkomstig elkaar, wat aanleiding geeft tot het vormen van zware nevelbanken, die zich echter niet over het eiland uitstrekken. ☒ Wondermooi is de ingang tot de haven van de hoofdstad. De kust naderende, die zich aanvankelijk voordoet als een massieve, hoge granieten muur, ziet men plotseling een nauwe opening in de rotsen, als waren zij daar ter plaatse bezweken voor het eeuwige beuken van den machtigen Atlantischen Oceaan. Wel-

haast tweehonderd meter hoog torenen de klippen aan weerszijden van de opening op en, doorend tusschen de rotsen van rooden zandsteen op een voetstuk van grijze lei, bekruipt u onwillekeurig een vaag gevoel van angst, alsof zij, gelijk de rotsen aan de Dardanellen in de Argonauten-sage, elkander zullen naderen om het schip te verbrijzelen. Aan stuurboord rijst de wand welhaast loodrecht uit zee op en op den heuvel, Signal Hill, waarmede zij bekrond is, staat de Cabot Tower, het station, waarmede de binnenkomende schepen signalen wisselen en waarvan in 1901 door Marconi het eerste draadlooze telegram over den Oceaan geseind is. Links dreigt een nog hoogere wand, aan den voet waarvan — een doorgang open latend tot de daarachter gelegen Narrows, een wachter over de veiligheid der achter die engte gelegen haven — een rots naar boven springt, waarop de golven van de wereldzee bulderend uiteenspatten. Dan komen we in de Narrows, ongeveer een halve mijl lang. En nog zien we niets van de stad, tot we plots westwaarts buigen en de haven binnenvaren, die volkomen beschermd ligt tegen de ruwste zeeën. Tien minuten geleden deinden we nog op de golven van den Oceaan en hier zijn we nu, in een spiegelgladde fjord, langs welke kust we de stad tegen de omringende heuvels zien opklimmen. ☞ St. Johns is begonnen als een rendez-vous der visschers in de eerste jaren der 16e eeuw en is derhalve misschien de eerste vestiging van Europeanen in de Nieuwe Wereld. Al spoedig werd het plaatsje een centrum voor den handel, maar toch duurde het drie eeuwen sinds de vestiging der eerste kolonisten, tot 1803, eer St. Johns een stad werd. Thans is het de grootste plaats, eigenlijk de eenige stad, van het eiland, met een bevolking van 40.000 zielen, het centrum van handel, politiek en geestelijk leven van het Dominion. Het is een drukke, bezige plaats, die alle teekenen draagt van een haven- en visscherijstad. Modern in haar openbare gebouwen, draagt zij toch het stempel van een oude nederzetting en in haar verlaten historische forten en kazematten, die stad en haven beheerschten, de bewijzen van haar belang, eeuwen lang, voor den Britschen handel en de Britsche marine. ☞ Het binnenland is van een grootsche, op vele plaatsen welhaast ongerepte natuur. De heuvels zijn bedekt met wouden van donker naaldhout en zilverstammige berken, met hier tusschendoor populieren en jeneverbesboomen, waar het rendier en de uit Amerika ingevoerde eland, lynx en marter, vos en muskusrat, benevens een veelsoortige vogelwereld ruimte in overvloed vinden. Een gelukkige maatregel is het jachtverbod op het rendier en het is een heerlijk schouwspel een mannetje met eenige wijfjes uit het kreupelhout aan een rivieroever te zien breken om zich te water te begeven en met forsche slagen, het groote gewei van het mannetje

Foto H. Comm. for New Foundland

NEW FOUNDLAND. INGANG TOT DE HAVEN VAN ST. JOHNS. NOORDZIJDE DER NARROWS, SIGNAL HILL EN CABOT TOWER

hoog uit boven den troep, naar den anderen oever te zwemmen. De uitgestrekte bosschen hebben ook het aanzijn gegeven aan papierfabrieken, die tot de grootste ter wereld behooren. Ook de bodem van het binnenland wordt druk geëxploiteerd en levert behalve metalen, in de eerste plaats ijzer, maar ook koper, goud en lood, nog tal van andere producten: steenkool, gips, leisteen, enz. ☞ De meren, waarin bosschen en heuvelen zich in klare stilte weerspiegelen, bedekken bijna een derde van het eiland en zijn met de drie groote en de vele kleine rivieren, die via talrijke watervallen en stroomversnellingen hun weg naar de dalen vinden, een dorado voor den hengelaar op zalm en forel, maar óók voor den vischotter. ☞ Het is een mooi land, New Foundland, een land met toekomst. Jammer slechts, dat het voor een bezoek niet naast de deur ligt, maar wellicht vinden de eilanders het geen bezwaar, ver verwijderd te zijn van de oude wereld met haar talloze „kwesties”.
A. P. E.

NEW FOUNDLAND. EEN TEGEN DE BIG FALLS OPSPRINGENDE ZALM

Foto Holloway

NEW FOUNDLAND. RENDIEREN ZWEMMEN EEN RIVIER OVER

MIDZOMER

TOEN Balder, de wijste en beste der goden — aldus wordt verhaald in de Edda of heilig boek der Scandinaviërs — door angstige droomen gekweld werd, die weinig goeds voorspelden, haastte zijn moeder Frigga zich mogelijk onheil van haar zoon af te wenden door al wat op aarde was een eed te doen zweren dat hem geen letsel zou worden berokkend. Dan, op zekeren dag, als de goden zich vermaken op hun speelplaats Idavold, is Balder in hun midden het mikpunt van allerlei voorwerpen, welke zij naar hem slingeren zonder hem te raken. Intusschen heeft Loki, de god van het vuur, die altijd afgunstig was op Balder den Zonnegod, van Frigga vernomen van den eed, afgelegd door alles behalve het onbeduidende woekerplantje, dat op den eik bij de poort van Valhalla groeit. Deze laatste mededeeling doet Loki haastig naar het speelveld spoeden nadat hij zich voorzien heeft van een pijl van den maretak, welke hij den blinden Hodur, de verpersoonlijking van de duisternis, in de hand geeft om op Balder af te schieten, met het noodlottig gevolg dat deze dood ter aarde stort. Op Balder's drakenschip werd het lijk op een grooten brandstapel gelegd, welke met bloemenguirlanden versierd was en waarop de goden, als blijk van hun diepe smart over zijn verscheiden, kostbare geschenken neerlegden. Droevig staarden zij het brandende schip na totdat het, in de golven duikend, verdween. ☼ Ter eere van Balder den Lichtgod werden bij gelegenheid van de zomerzonnwende, als herinnering aan zijn uitvaart, alom vuren ontstoken. Waar intusschen met den 24en Juni de duisternis wel is waar over het licht triumfeert, bij het nu al korter worden der dagen, daar leefde men toch in het blijde vooruitzicht, dat, dank zij de wraak van

in de zevende eeuw Eligius het Duitse volk vermaant op het feest van Johannes den Dooper geen zonnwendliepien te zingen. En wat het ontsteken van vuren als symbolen der Zon met de er aan verbonden feestelijkheden betreft, deze heeft de Kerk weten om te zetten in processies ter eere van den Hoogste van alle Heiligen, zooals Guido Gezelle St. Jan Baptista noemt, die juist zes maanden vóór Jezus geboren werd, ten dage als het licht gaat afnemen, in welk laatste men overeenkomst heeft willen zien met de bekende woorden van Johannes: „Die na mij komt, moet wassen, maar ik moet minder worden”. ☼ Waar met den 24en Juni het licht gaat afnemen, kan dit den boozen machten slechts tot blijdschap stemmen en zoo is Johannes, hoe zonderling het ook klinke, als Patroon der Heksen gaan gelden. ☼ Evenals in den Walpurgisnacht zijn, naar het volksgeloof wil, ook in den St. Jansnacht alle duivelen los en vieren de heksen hoogtij. In Rome tracht men zich tegen hun invloed te vrijwaren door zich te wapenen met een bos knoflook — welks lucht de heksen niet verdragen kunnen — in de eene en een klinkende schel in de andere hand, waarvan het lawaai hen op de vlucht jaagt. Deuren en vensters worden gesloten gehouden, terwijl men voorheen den ganschen nacht de klokken luidde. Inzonderheid het St. Janskruid „Jaagt den duivel” werd geacht van groote kracht te zijn, zoodat het dan ook ijverig voor zonsopgang geplukt en daarna in huis bewaard werd met de bedoeling, welke de naam der plant duidelijk genoeg aangeeft, die zijn beteekenis ontleent aan de omstandigheid dat, als men de blaadjes tegen het licht houdt, deze overal doorboord schijnen, hetgeen zijn oorzaak vindt in de aanwezigheid van etherische olie, maar door het volk toegeschreven wordt aan het werk van den duivel, die de plant op deze wijze voor zich onschadelijk

trachtte te maken. En immers, men kon niet genoeg op zijn hoede zijn, daar met den sterfdag der Zon, zooals Midzomer in tegenstelling met Midwinter als Geboortedag der Zon, werd genoemd, de nachten gingen lengen en de macht der demonen toenam, die door den rook der vuren, inzonderheid als er tooverkruiden in verbrand werden, op de vlucht gedreven werden. ☼ Toen Petrarca zich in het jaar 1330 te Keulen bevond, werd hij den avond vóór het St. Jansfeest door een eigenaardig schouwspel verrast. Een groot aantal vrouwen, van welriekende kruiden voorzien, staken handen en armen in de rivier. Op zijn vraag naar de beteekenis hiervan, lichtte men hem in, dat de vrouwen dit gebruik trouw in eere hielden, in het geloof, dat zij hierdoor gevrijwaard zouden blijven van onheilen en velerlei geluk deelachtig worden. Het laat geen twijfel dat wij hier te doen hebben met een samensmel-

NEW FOUNDLAND. ZALM-VISSCHEN IN DE BAY D'EAST RIVER

ting van Heidendom en Christendom. Eenerzijds zal aan dit gebruik een zich beschermen tegen den invloed van booze machten ten grondslag liggen, terwijl wij anderzijds te denken hebben aan Johannes den Dooper, door de Vlamingen ook wel St. Jan de Wasscher genoemd. Eigenaardig is het ten slotte op te merken hoe in sommige streken Midzomerdag voor voorspelling in liefdeszaken aangewezen is. Wie b.v. in Westfalen weten wil of hij het meisje, voor wie hij liefde heeft opgevat, naar het altaar zal geleiden, plante op dezen dag twee struiken Johanneskruid; groeien zij naar elkaar toe dan zal de wensch van den verliefden jonkman in vervulling gaan. In Saksen nemen de meisjes die nog „zu haben" zijn, op Midzomerdag tusschen 11 en 12 uur negenderlei bloemen, vlechten die tot een krans, welke gebonden moet worden met een in het zelfde uur gesponnen draad. Dan werpen zij den krans achterwaarts naar een boom en zoo dikwijls hij neervalt zonder aan een tak te blijven hangen, zoo vele jaren zullen er verlopen eer haar harte-wensch vervuld wordt, en zij zich getooid zien met den bruidskrans!

F. W. DRIJVER

Hoe is het heelal gebouwd?

VII. DE STERREN STEDEN

DE vorige week schreef ik over het schijfvormige sterren-systeem, waarvan de Melkweg de velg vormt, het Galactische Systeem of Melkwegstelsel, gelijk het in het algemeen genoemd wordt. Het bevat zooveel sterren, dat zelfs de machtigste hedendaagsche telescopen ons niet meer dan ongeveer één ster op elke zestig doen zien. Eerst was het natuurlijk, dat men aannam, dat de sterren steeds en al maar doorgingen, zoodat, hoever men ook de ruimte onderzocht, men slechts aan meer en steeds meer sterren kwam. Het was een soortgelijk idee, als dat van het groote-stads-kind, dat zich verbeeldt, dat de lantaarnpalen zonder ophouden blijven doorgaan. Toen maakten de onderzoekingen van Sir William Herschel duidelijk, dat de sterren niet steeds maar door blijven gaan. We hebben gezien hoe, indien we ver genoeg de ruimte intrekken, we in streken komen, waar de sterren allengs ijler gezaaid zijn en dan totaal verdwijnen; we zijn nu in de diepten van de wereldruimte voorbij den Melkweg. De sterren zijn gelijk de lichten van een wereldstad, maar geen stad, hoe groot ook, is zonder einde en indien we maar ver genoeg doorgaan, komen we er buiten en bereiken ten slotte het donkere open veld. Toch is dit niet de geheele geschiedenis. We weten nu, dat het sterrenstelsel in den vorm van een geldstuk en begrensd door den Melkweg, niet het enige sterrenstelsel in de ruimte is. Ver voorbij den Melkweg zijn andere steden, elke met haar eigen stelsel van lichten. Het donkere open veld, dat onze eigen stad omringt, is niet het einde van alles; dring er ver genoeg in door en ge zult aan een andere stad komen, welker lichten sterren zijn, gelijk aan die, welke onze zon omringen. Laat mij het bewijs dezer stelling leveren. Wanneer wij ons op zee ver buiten de kust bevinden, is het ons onmogelijk om de lichten eener kuststad als afzonderlijke lichtpunten te zien; de combinatie van alle lichten tesamen der stad vormt een enigszins verwarde wolk van licht. Wanneer ons schip ons vervolgens dichterbij de kust brengt, beginnen we de afzonderlijke lichten te zien, eerst de helderste en later ook de flauwere. Hetzelfde is het geval met de sterrensteden ver daarbuiten in de wereldruimte. Wij zijn niet dichterbij ze gekomen, maar de steeds toenemende kracht onzer telescopen heeft ze in zekeren zin dichterbij ons gebracht. Tot voor weinige jaren stelden onze telescopen ons niet in staat elk hunner lichten afzonderlijk te zien. De sterrensteden schenen ons schemerige lichtwolken en werden daarom nevelvlekken genoemd. Nu echter beginnen we in sommige enkele afzonderlijke lichten te

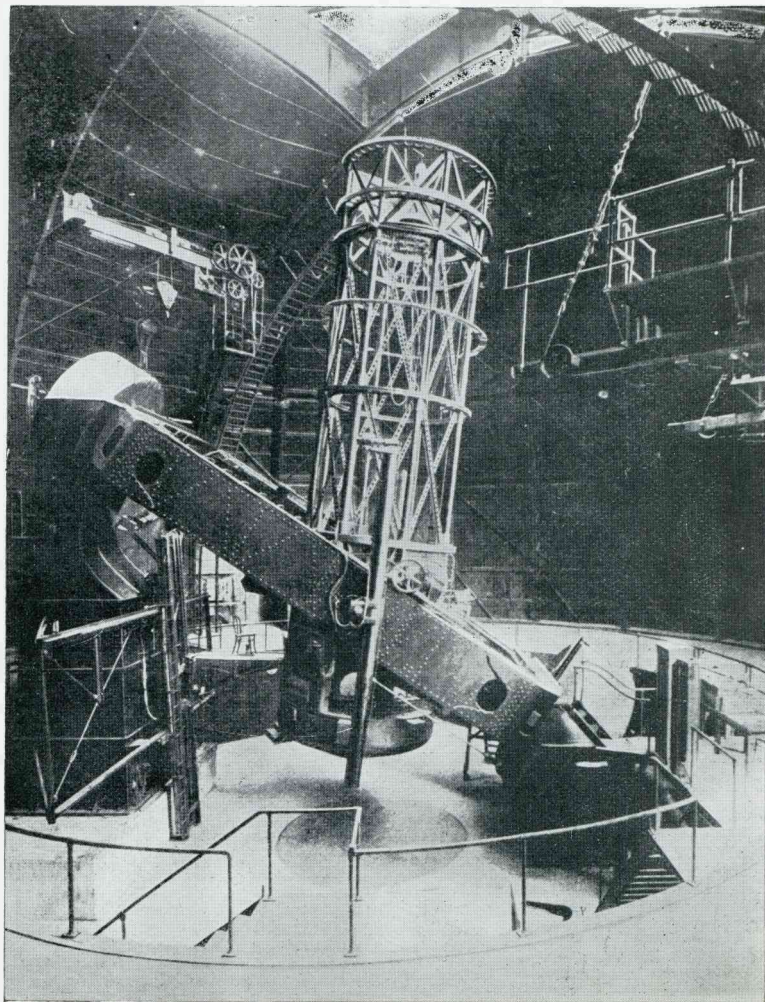
zien. Niet alle nevelvlekken bestaan uit groepen sterren. Echte nevelvlekken zijn van twee verschillende typen, verscheiden van vorm. Het eerste type is regelmatig van vorm, of bijna. Het tweede type is onregelmatig van vorm. In het algemeen zien zij er uit als op den wind voortdrijvende massa's rook, gelijk men ziet, wanneer een huis of een hooischelf in brand staat. Deze onregelmatige nevelvlekken zijn, door een telescoop gezien, verreweg de indrukwekkendste, maar dit komt uitsluitend, omdat ze betrekkelijk dicht bij ons staan. Zij zijn, om het zoo eens uit te drukken, slechts de rook van onze eigen sterrenstad, verlicht door de lichten daarvan; zij zijn de wolken stof en lichtend gas, zich uitstrekkend van ster tot ster binnen de grenzen van den Melkweg. Het is het andere type, de nevelvlekken van regelmatigen vorm, dat de verre sterren-steden vormt. Zij zijn zóó ver verwijderd,

dat zij totaal geen indruk maken, zelfs niet door een krachtige telescoop, wanneer wij het oog er op richten. Hun zwak licht werkt slechts zeer gering op onze oogen. Om te begrijpen, wat deze nevelvlekken zijn, moeten we hun licht, uur na uur, en misschien zelfs nacht na nacht, laten inwerken op een fotografische plaat. Wanneer dit gedaan is, beginnen afzonderlijke, op zich zelf staande lichten op te duiken uit het algemeene licht der nevelvlekken. En deze individuele lichten blijken sterren te zijn. We weten, dat zij sterren zijn, omdat vele hunner onmiskenbaar Delta Cepheï Veranderlijken zijn, precies dezelfde karakteristieke en bekende lichtschommelingen vertoonend als de Cepheïden dichterbij huis. Dit is een niet te onderschatten voordeel, want, zooals ik de vorige week uitlegde, kunnen we den afstand van alle Cepheïden aflezen uit hun schijn-

Foto Hayward

NEW FOUNDLAND. VISSCHERSDORP

DE REUSACHTIGE TELESCOOP OP MOUNT WILSON (U.S.A.)

bare helderheid. ☞ De Cepheiden in de nevelvlekken zijn alle zeer zwak en dit bewijst, dat de nevelvlekken op zeer grooten afstand van ons staan. ☞ We hebben een nogal langen maatstok noodig om dit soort van afstand op te meten. Het licht legt 11.000.000 mijlen per seconder af en dus ongeveer 6.000.000.000.000 mijlen per jaar. Astronomen nemen dezen afstand als meeteenheid en noemen hem „lichtjaar” De dichtstbijzijnde nevelvlek blijkt ongeveer 850.000 lichtjaren verwijderd te zijn, dat is ongeveer veertig keer zoo ver als de meest nabijzijnde bolsterrehoop waarover ik de vorige week schreef.

(Wordt vervolgd)

SIR JAMES JEANS

SLOT HERRENCHIEMSEE

IN het zuidoosten van Beieren, aan den noordvoet der Alpen, strekt zich op de opper-beiersche hoogvlakte de Chiemsee uit, welk meer om zijn grootte — het heeft een oppervlakte van 85 vierkante kilometer — ook wel „bayrische Meer” genoemd wordt. ☞ De spoorbaan München-Salzburg volgend, bereikt men na een reis van ongeveer 1½ uur van de beiersche hoofdstad uit het marktvlak Prien, dat lieflijk genesteld ligt tusschen de dichtbeboschte morenenheuvelen, zoo eigen aan het vóór de Alpen gelegen laagland, terwijl in de onmiddellijke nabijheid de steile hellingen der Alpen den zuidelijken horizon begrenzen. Een lokaal spoor brengt den toerist in een kwartiertje van hier naar het dorp Stock, dat aan den westelijken oever van de Chiemsee gelegen is, en

wel tot vlak bij de aanlegplaats der stoombooten, die het verkeer onderhouden tusschen de door de groene wateren van het meer bespoelde oeverdorpen en tevens met de beide eilanden Frauenchiemsee en Herrenchiemsee. ☞ Op het welhaast bovenaardsch vredige Frauenchiemsee werd reeds voor een paar eeuwen een nonnenklooster gesticht, maar het duurde het tot de zeventiger jaren der vorige eeuw voor op het Herren-eiland de rust verbroken werd. Het was niemand minder dan de van zijn eigen volk vervreemde beiersche Kunst-Koning Ludwig II, die het toen voor 350.000 thaler kocht en hier in de eenzaamheid, nadat hij er eerst een klein slot had doen bouwen, het bekende slot Herrenchiemsee deed verrijzen. Nog heden ten dage oefent dit door de aanverwisting grenzende pracht der appartementen zijn aantrekkingskracht uit op de toeristen uit alle landen der wereld, wier aantal jaarlijks dan ook in de duizenden loopt. ☞ De regeeringsjaren van Lodewijk II kenmerkten zich, zooals bekend is, door het bouwen van een geheele reeks sloten, die enorme sommen verslonden. Reeds in zijn jeugd legde de koning een bijzondere voorliefde voor bouwdoozen aan den dag, en zijn bouwneiging werd met het bereiken van den mannelijken leeftijd tot een ware hartstocht, ja, zelfs tot een ziekelijke passie. Hij was een vriend van Richard Wagner en ook de muziek van dezen meester droeg er het hare toe bij om de romantische neigingen van Lodewijk zoo-

danig te leiden, dat deze naar een weg zochten om zich uit te leven. Zonder eenigen twijfel heeft Wagner's muziek het hare bijgedragen tot den bouw van het sprookjesslot Linderhof. Daarmede was aan de hartstocht echter niet voldaan, want hierop volgde de bouw van het slot Neuschwanstein en ten slotte, als edelste dezer scheppingen, Herrenchiemsee, dat in architectuur zoowel als in inrichting een vrijwel getrouwe copie is van het slot te Versailles. ☞ Al mogen dan ook dergelijke nabootsingen uit een oogpunt van kunstontwikkeling verwerpelijk zijn, toch is de architectuur van Herrenchiemsee in die deelen, waar zij, zooals in het trappenhuis, niet was aangewezen op het copieeren van voorbeelden, maar op eigen schepping, meermalen meesterlijk in haar soort. ☞ Niet slechts door het bouwen van dit slot gaf Lodewijk II uitdrukking aan zijn bijzondere, zuiver historische voorliefde voor Louis XIV, maar ook daardoor, dat hij in dit slot verscheidene met meesterhand uitgevoerde muur- en plafondschilderingen liet aanbrengen, die de overwinningen van Lodewijk XIV verheerlijkten, iets, wat hem door onderscheidene lagen van zijn volk zeer kwalijk genomen werd. Een beschrijving te geven der afzonderlijke

vertrekken zou, aangezien deze zeer talrijk zijn, hier veel te veel plaats vereischen. Ofschoon elk appartement een schatkamer op zich zelf is en overladen met de rijkste en kostbaarste werkstukken der ornamentiek, met een bijna ongeloflijke overdaad aan goud en goudborduursel, gebeeldhouwde meubelstukken welke met paarlmoer en ivoor ingelegd zijn, met prachtige kristallen kroonluchters, toch is er niets op-

SLOT HERRENCHIEMSEE. VOORZIJDEN EN LATONA-FONTEIN

dringerigs in al deze weelderige pracht — veeleer krijgt men het gevoel alsof elk voorwerp in de rijke vertrekken het hoogheidsgevoel van dezen menschenschuwen vorst wilde vleien. ☞ Een bepaald doel heeft Lodewijk nimmer met dit slot gehad: voor de ontvangst van vreemde vorstelijke personen, gelijk ook voor hoffeesten, kon het wegens zijn afgelegenheid van de beiersche hoofdstad niet in aanmerking komen. Overigens waren ook zelfs de dagen, dat Lodewijk II daar doorbracht, slechts omringd door een gering aantal bedienden, zeer weinig in aantal. Slechts één keer brandden in zijn aanwezigheid de 2000 kaarsen in de imposante spiegelgalerij, die de geheele voorzijde van den slotbouw beslaat. Eenzaam rondwandeling door de vertrekken van zijn kasteel, hield hij de merkwaardigste gesprekken met de geesten der Fransche koningen. ☞ Terwijl tijdens Lodewijk's leven niemand behalve hij en enkele vertrouwden het Herren-eiland betreden mochten, werd het slot na zijn dood — in 1886 — toegankelijk gesteld voor het publiek. ☞ In zijn mate-looze pracht, maar ook in zijn volkomen doel- en nutteloosheid is het slot Herrenchiemsee zeker het grootste gedenkteeken, dat een vorst, wiens geestelijke vermogens gestoord waren, voor zichzelf opgericht heeft. O. M. PFLUG

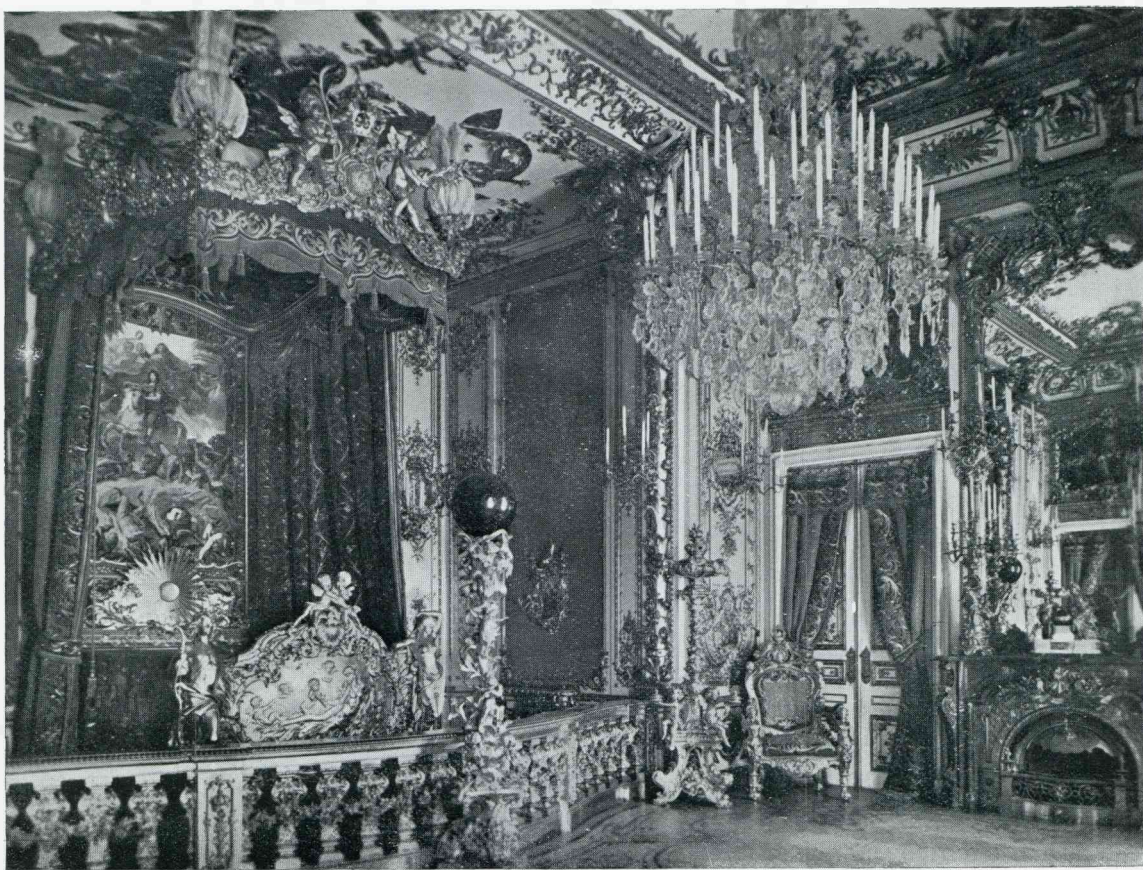
Aphorisme. Er is weinig voor de menschheid te doen, daar zij te trotsch is, hare zwakheden te erkennen. M. W. B.

Een uurtje slenteren

SINT Jan is het en ik heb nu een uurtje vrij weten te maken om wat rond te slenteren in de luwte van de berkenrij. 't Is nog maar acht uur zonnetijd, maar de wereld is vol flonkerend licht gestroomd en in de verte blinken de verstuivingen op, wit-uitgebleekt en hel tegen de donkerte van de warme hei. ☼ De vogels hebben het druk. Er zijn jongen. Die hebben grage monden en zijn veel-eischend. Wat zijn de ouders in de weer! Telkens zie ik ze af en aan vliegen, de snavels gevuld met voer. De Vlaamse gaai verspreidt nu overal schrik. Telkens klinken kreten van ontsteltenis en verontwaardiging, wanneer de roover in de buurt komt; want hij haalt het jonge vogelkroost, overal waar hij daartoe maar kans ziet, uit de nesten en welken vogelouders gaat het leven en welzijn hunner kinderen niet ter harte? De kleine zangers klagen en schreeuwen, maar de sterke

merels bepalen zich niet tot klagelijk en vruchteloos misbaar. Als zwarte duiveltjes werpen zij zich op den meerkol en die gaat nu aan den haal, zonder in de gelegenheid te zijn z'n moorddadige plannen uit te voeren. ☼ In de berken wemelt het nu van koolmeezen. Wonderlijk druk babbelen en kouten die. Er worden heele gesprekken gevoerd. Geen wonder: een paar ouders leiden het veeltallige kroost rond. Sommige van die jongen weten zelf al tusschen het gebladerte rupsen te vinden en allerlei insecten weg te snappen, maar er zijn er ook bij, die nog tusschen de twijgen door vader en moeder worden gevoerd. Die kreetjes kunnen van alles beteekenen: „Kom hier; er kruipt wat lekkers op dien tak”. Of: „Blijf niet te veel achter, anders kunnen wij geen oog op je houden”. En misschien: „Er is gevaar: sauve qui peut!” ☼ Links en rechts zitten de callunavlakten ook vol spreuwen: oude, die in een donker kleed zijn gestoken en jonge, die een vaal pakje dragen. Gezamenlijk zijn zij op de jacht; de kinderen worden in de geheimen daarvan ingewijd. Een malsch en voortdurend gebabbel klinkt op tusschen de roze klokjes der dophei. Tientallen rappe pootjes stappen daar rond, tientallen blinkende oogen speuren naar buit; maar als een kraai verschijnt, die het op een onervaren vogel heeft gemunt, maant een heesch gekrijsch tot overhaast vluchten aan en wolken de spreuwen weg om een eind verder een nieuwen maaltijd op veiliger terrein aan te richten. ☼ Kuifleeuweriken speuren ook ijverig naar voer, maar sommige schijnen de beslommingen al achter den rug te hebben, want zij laten zich neer op het pad langs de rails, nemen een lekker warm zandbad en krabben met hun pooten achter hun oor, vredig, rustig. Er zijn oogenblikken, dat je hen haast

SLOT HERRENCHIEMSEE. SLAAPKAMER

niet meer terugvindt; hun zandkleurtje gaat bijna geheel in de omgeving teloor en enkele ontdek ik pas door de bewegende schaduw, die hun loopende figuurtjes op den grond werpen! ☼ Het geklaag van den fitis zegt mij, dat mijn verschijning den vogel, die blijkbaar een nest in de buurt heeft, niet welkom is, maar de akkerleeuweriken trekken zich van mijn komst niets aan: zij tierelieren de lucht vol zomersche blijheid en ook de boomleeuweriken, die een heelen tijd gezwegen hebben, omdat „huiselijke zorgen” hen waarschijnlijk heelemaal in beslag namen, luiden weer hun klare belletjes boven de ruige peultjes der brem; maar de vinken slaan flink en sterk en welbewust tusschen hun trouwe plichtsbetrachting door. ☼ Maar er is iets, dat aan den herfst, heel even, doet denken: er teekenen zich tegen

SLOT HERRENCHIEMSEE. TRAPPENHUIS

den hemel, helwit en scherpzwart, kleuren van kievitvleugels af. Het is geen op zich zelf staand en toevallig groepje van vogels: telkens doemen clubjes — meest niet meer dan twintig individuen tegelijk — op en verdwijnen weer. Een indrukwekkende verplaatsing als bij den najaarstrek is het niet, maar de geregelde verschijning vraagt toch mijn voortdurende aandacht. ☼ Ook gisteravond trokken ze, toen ik in mijn tuin genoot van den blanken wedijver tusschen de rankgesteelde steenbreekjes en de geurige, door vroege nachtvlinders omzwermde anjers, terwijl telkens spreuwenwolkjes ijlings voorbijstoven door den stillen avond. En, o ja: toen gebeurde er iets heel moois: zoo'n dozijn tureluurtjes gleed hoog door de wijdte van den hemel; helder klonk bij het overtrekken van enkele een roep door de rust van het late uur. Toen ineens — was er een roofvogel, welken ik niet zag, die hun harten vervulde van vrees en vaar, of was het louter uit joligheid? — lieten met duizelingwekkende vaart de vogels zich vele tientallen meters, kris-kras door elkaar, naar beneden storten. In het fantastisch avondlicht leek het, of vlugge pijlen van wit vuur door de ruimten werden geschoten . . . ☼ Maar de vlucht der kievitvanden morgen is kalm en van een onverstoorte regelmaat. Er is geen haast, geen paniek; ik denk, dat zij ergens een vruchtbare wei vol pieren gaan opzoeken. Zij hebben den tijd, het weertje is fijn en geen wind noopt hen tot inspannend verweer tegen de elementen. ☼ Hun aanhoudend komen en gaan, dat ik niet na kan laten te volgen, doet mij onder-tusschen toch nog bijna een insect ontgaan, dat terzij van mij wegflietste. Een vaag beeld heb ik even gekregen. Ik wil doorloopen, want ik had den indruk, dat de een of andere wesp voor mij vluchtte. Maar was het geen eigenaardige

IN DE LUWTE DER BERKEN

wesp met een lang lichaam? Even terugkeeren om mij te vergewissen: het insect heeft zich neergezet op een berkenblad. Wel, dat is een buitenkans; daar zit me de prachtigste wespvlinder, dien men maar bedenken kan: *Sesia spheciformis*, een verschijning, die men waarlijk niet dagelijks tegenkomt. Mooi blauwzwart is de staartpluim, glashelder zijn de vleugels en het donker van de sprieten wordt over een heelen afstand boeiend-geel onderbroken. ☼ De vondst spoort aan om verdere attentie aan de vlinders te wijden. De gratie der kinderlijke blauwtjes, de sobere eenvoud der hooibeestjes en zandogjes, de edele zilvergans van wapendragers, het warme goud der dikkopjes, de wilde haast der distelvlinders, het wegschichten der pistooltjes, die overal met hun zilveren gammateeken te koop loopen, dit alles en nog veel, veel meer, neemt heel mijn denken en voelen in beslag. Het is

een animeerende jacht op het wonder in de natuur en — o, fortunlijke, die ik ben! — op het oogenblik, dat ik huistoe wil gaan, zie ik toevallig, hoe zich tusschen de lage vegetatie onder de berken een vlinder verschuilt, dien ik tot dusver in Soest nog niet eerder ontmoette: roetzwart zijn zijn vleugels, heerlijk helrood gloeit de halskraag en als ik hem op zijn rug wentel, zie ik, dat het achterlijf kostelijk geel is. Drieste, moderne kleuren, maar prachtig tegen elkaar afgewogen. Ik neem hem mee naar huis, als draag ik een schat. *Gnophria rubricollis* is zijn naam. Ik doop hem tot roodhalsje. RINKE TOLMAN

Uit het keizerlijke Weenen

DE „SPANISCHE REITSCHULE”

DE keizerstad” heette Weenen. Het droeg dien naam met recht. „En het droeg dien niet slechts omdat de keizer van Oostenrijk, directe erfgenaam

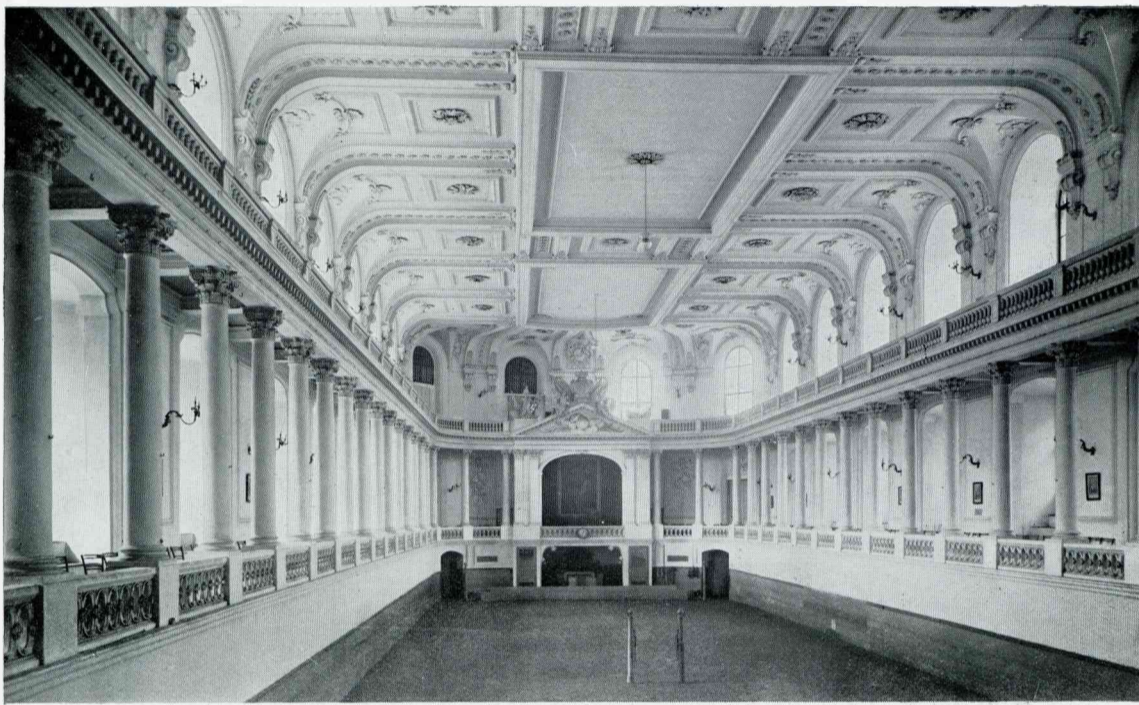

SLOT HERRENCHIEMSEE. SPIEGELGALERIJ

van de keizers van het Heilige Roomsche Rijk van Duitsche natie, er resideerde, maar vooral, omdat het geheele karakter der stad van dit feit getuigde. Van zijn eersten tijd af was Weenen een hoofdstad, residentie, sinds de dagen, toen de Babenbergers van hun burcht op den Leopoldsberg en later van hun hof in de stad uit de Duitsche Oostmark bestuurd. Daarna heerschten vierhonderd jaar lang en bijna zonder onderbreking de Duitsche keizers van hieruit over hun rijk, en sinds 1806 is het rijkshoofd- en residentiestad geweest van de apostolische keizers van Oostenrijk. ☒ Het karakter, dat Weenen in deze eeuwen, waarin het een afzonderlijke positie had, verkreeg, heeft de revolutie natuurlijk niet te niet kunnen doen. Een heele wereld, die inderdaad verzonken is en misschien reeds lang vóór den val van het keizerschap haar tijd gehad had, is hier voor dengene die fijn hooren en zien kan in honderden sprekende getuigenissen een merkwaardig werkelijk-onwerkelijk leven blijven leven, een leven, dat zich boven het reële heden verheft, in weemoed stralend en den glans en de schoonheid van een verzonken cultuur in herinnering roepend, die den menschen van haar tijd haar stempel opdrukte en ze tot de hoogste schoonheidsprestatie opvoedde, — die niet alleen in enkele gebouwen, maar in het karakter van de geheele stad tot uitdrukking kwam en ook de natuur nog aan zich onderwierp, waar zij

kon, en ook deze haar strenge schoonheidsregels opdrong. Reeds lang zijn de menschen op wie de vormwil van het Barok haar stempel zette van de aarde weggevaagd; nog een laatste naklank was te vernemen bij de Weeners van vóór den oorlog; ze gingen met het oude Oostenrijk ten onder, stierven met den laatsten keizer van werkelijke „keizerlijkheid”, met Frans Jozef I. Velen hebben geen oor meer voor de taal, voor den zang van de prachtige gebouwen uit Weenen's glansperiode, uit den Barok-tijd, — in hun weelderigheid toch zoo streng van vorm. Wonderlijk en vreemd doen de strenge parken uit dien tijd, met hun rechtgesneden en geschoren lanen, boomen en heggen, waarin de barokke architectuur en vormwil zich in de organische natuur uitvierde, reeds vele menschen van onzen tijd aan. Deze stijl van het Barok heeft de menschen en al wat bij de adellijke menschen van dien tijd behoorde, kasteelen en parken, geheel en al gevormd. ☒ Bij den adellijken mensch behoort echter ook het adellijkste dier, het paard. En dit dier werd eveneens aan de strenge wetmatigheid van het Barok onderworpen. Toen werd ook de hooge school van de koninklijke rijkunst in het leven geroepen. Paard en ruiter werden aan de strengste regels onderworpen; slechts de behendigste ruiters, slechts de edelste paarden konden er aan voldoen. De hoogere rijk-school is kunst, en om die te kunnen beheerschen moeten paard en ruiter bij hun moeitevollen arbeid hooge begaafdheid bezitten; het resultaat echter is hoog artistiek genot. Hart en verstand moeten samenwerken, om ons de vreugde te geven van het schouwspel, hoe edele raskieren door wil en ervaring bedwongen, hun mooie lichamen toonen in bewegingen, die gewild, met moeite bereikt, maar toch volmaakt zijn. En deze beroemde en bewonderde kunst der hoogere rijk-school wordt heden ten dage nog volgens de oude onveranderde en onvervalschte strenge regels in de hofrijkschool te Weenen beoefend, — de eenige plaats in de

wereld waar men die nog te zien kan krijgen. Ook het republikeinsche Oostenrijk heeft de waarde van deze traditie ingezien, het heeft ze laten voortbestaan, het heeft begrepen welke waarde dit cultuurgoed heeft als openbaring van den stijl- en cultuurwil, als middel om ons in te leiden in den geest van de glansrijkste periode van zijn geschiedenis: het Barok. ☒ De andere getuigenissen van die cultuurperiode mogen tot velen niet spreken, een voorstelling in de hofrijkschool zal een ieder genot geven, een ieder iets zeggen, hem een indruk geven van den hoogen stijl- en vormwil van het Barok. En inderdaad verdringen zich vreemdeling en nietvreemdeling bij de kasloketten, om de galavoorstellingen van de hofrijkschool, die 's zomers en 's winters op bepaalde dagen plaats hebben, bij te wonen; het zijn ook werkelijk bezienswaardigheden, mede van de grootste, die Weenen biedt. De oefeningen mag men ook bijwonen, wanneer de beste ruiters van de wereld bijeenkomen om zich in de hooge school in de uiterste finesses van de rijkkunst te laten onderrichten. Nog pas geleden is o.a. de zoon van den Zweedschen kroonprins, prins Gustaaf Adolf, die als een voortreffelijk ruiter bekend staat, naar Weenen gegaan, om zich in deze voornaamste rij-academie der wereld, de finishing touch te laten geven. ☒ Wanneer we de zaal van de rijk-school binnentreden, zijn we verrast, verrast over de grootte van deze

WEENEN. DE SPAANSCHE RIJSCHOOL

meesterlijke prestatie van het classicistische Barok, tot stand gebracht door Fischer von Erlach den jongere. Beide Fischers, de vader en de zoon — die van Hollandsche afkomst zijn — hebben een roemruchtig aandeel aan de grootsche architectuurwerken van het Barok; beiden hebben hun misschien mooiste werk in een zaal gegeven ¹⁾. De vader, Johan Bernhard, in de pronkzaal van de Hofbibliotheek; de zoon, Jozef Ferdinand, in de zaal van de rijk-school. Maar welk een verschil tusschen deze beide zalen! Het werk van den vader, die nog in Italië gevormd was, betoovert door de sierlijke doorvoeldheid van zijn architectuur, door de schitterende harmonie van zijn kleuren; het werk van den zoon, — die in het Westen ter schole was gegaan —, waarbij het Louvre-ontwerp, de Fransche kunst het overwicht kreeg over de Italiaansche, waar Bernini voor Claude Perrault moest wijken; het werk van Fischer den jongere bezit de overfijne koelheid van het Fransche classicisme. Perrault's invloed is niet te miskennen, maar toch schijnt het, alsof hier de ideeën van het Fransche voorbeeld — de façade van het Louvre — zuiverder en mooier tot uitdrukking komen; de onnoodige dubbele plaatsing van de zuilen is vermeden, de stenen balustrade en colonnade van het dak zijn geen versiersel zonder doel, maar werkelijke kijktribunes. ☒ Om de met geelachtig zand bestrooide middenruimte is een grijze houten betimmering aangebracht, waartegen de witte paarden mooi afsteken. Verder is de geheele ruimte wit gehouden. De gelijkvloersche

ruimte, die aan een overdekt stadsplein doet denken. ☒ (Om zich een voorstelling van de afmetingen te maken, lette men op onze afbeelding op de beide deuren aan de hoeken van de zaal; ze lijken klein, maar in werkelijkheid zijn ze hoog genoeg om de ruiters die hoog te paard zitten door te laten). Verrast echter vooral over de architectuur van de zaal, een

meesterlijke prestatie van het classicistische Barok, tot stand gebracht door Fischer von Erlach den jongere. Beide Fischers, de vader en de zoon — die van Hollandsche afkomst zijn — hebben een roemruchtig aandeel aan de grootsche architectuurwerken van het Barok; beiden hebben hun misschien mooiste werk in een zaal gegeven ¹⁾. De vader, Johan Bernhard, in de pronkzaal van de Hofbibliotheek; de zoon, Jozef Ferdinand, in de zaal van de rijk-school. Maar welk een verschil tusschen deze beide zalen! Het werk van den vader, die nog in Italië gevormd was, betoovert door de sierlijke doorvoeldheid van zijn architectuur, door de schitterende harmonie van zijn kleuren; het werk van den zoon, — die in het Westen ter schole was gegaan —, waarbij het Louvre-ontwerp, de Fransche kunst het overwicht kreeg over de Italiaansche, waar Bernini voor Claude Perrault moest wijken; het werk van Fischer den jongere bezit de overfijne koelheid van het Fransche classicisme. Perrault's invloed is niet te miskennen, maar toch schijnt het, alsof hier de ideeën van het Fransche voorbeeld — de façade van het Louvre — zuiverder en mooier tot uitdrukking komen; de onnoodige dubbele plaatsing van de zuilen is vermeden, de stenen balustrade en colonnade van het dak zijn geen versiersel zonder doel, maar werkelijke kijktribunes. ☒ Om de met geelachtig zand bestrooide middenruimte is een grijze houten betimmering aangebracht, waartegen de witte paarden mooi afsteken. Verder is de geheele ruimte wit gehouden. De gelijkvloersche

1) Deze zalen, die van de Reitschule en die van de Bibliotheek bevinden zich beide in den Weenschen „Hofburg”.

muurvlakten geven een rustig gevoel van zwaarte en zijn een uitstekende achtergrond voor de voorstellingen. Aan de lange zijden zetten ze zich zonder onderbreking voort, aan de smalle zijden zijn ze aan den eenen kant doorbroken door het hoofdportaal, aan den anderen door een toeschouwersloge en de beide deuren voor de ruiters. Boven de toeschouwersloge, aan de bovenzijde door een antieken gevel afgesloten, bevindt zich het architectonische middelpunt van de ruimte, de keizersloge, waarop in het perspectief de vele ononderbroken verticale lijnen van lange zijden en plafond samenlopen en waarheen de in het perspectief steeds dichter bij elkaar en korter lijkende zuilen onwillekeurig den blik leiden. Van de genialiteit van den bouwmeester getuigt ook het bekoorlijke samenspel van licht en schaduw, waarmee in deze witte ruimte een fijn kleureffect bereikt wordt; in de bovenverdieping bijv. vormen de sterk verlichte vensternissen een lichtcontrast met het beschaduwde wit van het stuk gesloten muur tusschen die vensteropeningen, en een nog sterker met de zware schaduw van het plafond. Door de vlakke afdekking van de vensteropeningen van de hoofdverdieping lijkt de tweede galerij met haar balustrade slechts even een onderbreking van de raamnissen van eerste en bovenverdieping, doet deze den indruk maken van een geheel, dat zich van de onderste balustrade af tot aan het plafond in eenzelfde hoogtelijn voortzet — een accentuatie van het hoogte-effect.

Deze schoone ruimte is de omlijsting voor het edele schouwspel dat ons wacht.

(Slot volgt)

F. WASCHNITIUS

De Grutto

BLOEIEND ligt de weide onder het licht van de stralende lentezon. De weide ziet geel van de vele veldbloemen, boterbloemen, ratelaars en paardebloemen; enkele zijn uitgebloeid en de vruchtjes zweven langzaam

voort als kleine parachutes op de nauw merkbare luchtstrooming. De flauw bewegende grassen en de bloeiende weegbrees leggen een gazen sluier over het zonnige veld. Vredig zit daar de grutto op haar vier zwaar bebroede eieren; zij verveelt zich niet. Haar heldere oogen zien alles wat er gebeurt. Zij kijkt met gespannen aandacht naar de vervolging van een kraai door een Kievitenpaar of volgt de bewegingen van het mannetje terwijl het in de buurt van het nest op wacht staat of aan komt stappen wanneer het verderop bij de ondiepe modderpoelen op zoek is geweest naar voedsel. Wat er ook beweegt in den omtrek, niets ontgaat haar en haar uiterlijk reageert op alle kleine en groote gebeurtenissen. Soms staat ze op en keert haar eieren; ze gaat weer zitten en schudt zich tot ze de vier olijfgroene bruinegeklepte eieren weer goed voelt liggen tusschen haar borstveeren. En al gaat ze soms weg, langer dan een half uur laat ze haar nest niet in den steek. Het mannetje lost haar bij het broeden niet af zooals de scholekster. Maar meestal is hij in den omtrek te vinden, zijn veeren poetsend, soms langzaam rondstappend of op een poot den omtrek overziend. Om enkele foto's te krijgen had ik aan een kant van het nest eenige grassprietjes welke hinderden, afgesneden. Toen bleek dat ze nog wel eens iets anders te doen had. Eenigen tijd later, terwijl zij op haar nest zitten bleef, haalde ze met de uiterste spits van haar snavel de grasblaadjes naar zich toe. Ze rekte zich soms zoo uit dat haar lange hals en snavel, plat tegen den grond gedrukt verscholen gingen in het gras. Wanneer ze een hoopje halmen onder zich verzameld had, maakte ze een draaiende

beweging in het nest terwijl ze met de pooten alles tegen den nestwand aanstampte. Het is een eigenaardig genoeg een schuwe vogel als de grutto thuis zoo bezig te zien wanneer ze ongestoord haar gang gaat. Nu had ze het al druk met haar nest met eieren; wat zullen dan een week later, als de jongen uitgekomen zijn, deze haar een werk geven wanneer ze gaan zwerven door het hooge gras!

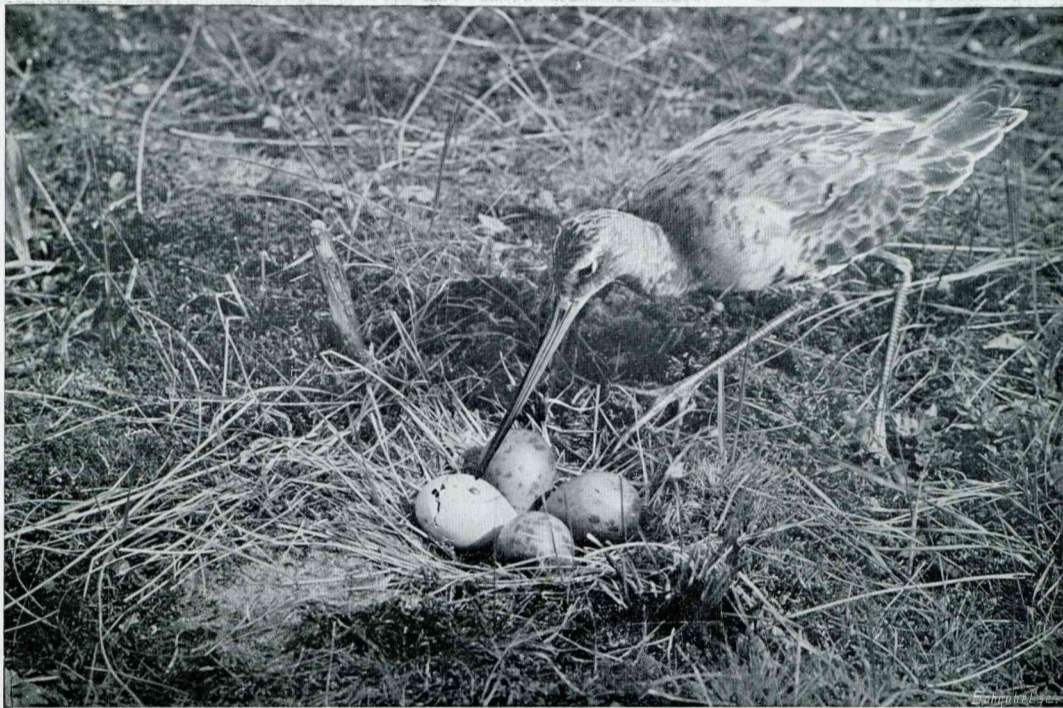
F. W. RAPPARD

Wenken voor tuinbeplanting

VRUCHTBOOMEN IN DEN STADSTUIN

NU wij eenmaal besloten hebben om de boomen en de te groote heesters dit najaar op te ruimen, houden wij ons al in gedachten bezig met hetgeen wij ervoor in de plaats zullen planten. Als al het opgaande hout weg is, houden wij niet veel meer over dan de bruin geteerde schuttingen, hier en daar met klimop begroeid. Ruimte genoeg dus! Maar er is een moeilijke kwestie: mijn vrouw heeft slechts onder die voorwaarde toegestemd in de opruiming, dat er zeker iets van vruchtboompjes voor in de plaats zou komen. Gelukkig kennen wij iemand met veel pomologische kennis en wij gaan hem om raad vragen. In een kleinen tuin, zegt hij, moet je snoeren planten; die nemen niet veel plaats in, de peren kunnen gemakkelijk

geplukt worden en wat van veel belang is: de snoeren kunnen het tweede jaar na het planten al eenige vrucht dragen. Zie, dat je met je buurman aan de zuidzijde kunt overeenkomen om een 10-tal meter schutting te vervangen door een één meter hooge afscheiding van vierkant mazing metaal draad, daarlangs kunt ge op ongeveer 75 c.M. o.l. afstand 15 snoertjes planten. Neem niet te veel soorten, b.v. van elk soort 3 boompjes dan is het meer de moeite waard;

GRUTTO BIJ HET NEST

een fijne vroege peer die op den boom rijp wordt is Beuré Giffard, dan, in de volgorde van rijp-wording genoemd: Clapp's favorite, Bonne Louise, Beuré Six en als late peer Beuré Clairgeau. Tegen het gedeelte schutting vlak bij huis, dat je terwille van het vrije zitje natuurlijk in stand wilt houden, zet je een mooien, platten perzikboom, Montagne is nog altijd de lekkerste, beter dan de vroege soorten, die meestal waterig en flauw van smaak zijn. Dezen raad en vooral het idee om een groot gedeelte van de leelijke schutting te laten vervallen, leek ons erg geschikt toe. Maar, vroeg ik: wat moeten wij met de noodschutting doen? Mijn noorderbuur is wel tot medewerking bereid, temeer daar hij door het rooien van den beuk ook veel meer zon in zijn tuin krijgt, maar ik vrees dat mijn zuiderbuur de schutting zal willen behouden, omdat er aan zijn kant leirozen tegen aan groeien. Welnu, zei mijn pomologische vriend: zet dan aan jou kant een vijftal platte morellen, op elke 3 Meter één boompje, maar spijker ze niet aan de schutting vast, dat is slecht. Breng er eerst een latwerk van tuinlatjes tegen aan, met ruiten van 10 c.M., verf die wit, of, praktischer nog, groen, dan geeft dit meteen een beetje levendiger aanzien, bindt daar eenige maanden na het planten de takken tegenaan, er is dan lucht tusschen de schutting en de morellen, waardoor de groei veel beter zal zijn. Ook dezen raad denken wij dankbaar ter harte te nemen.

B.

Rectificatie. Het onderschrift der onderste photo op blz. 284 moet zijn: Kleine Karekiet bij zijn nest.